

Ellegett párbeszéd

Krudy Gyula Hét bagoly című regényéről

A múlt napokban Füredről utaztam haza. Fölzártam az esti gyorsra s mindjárt az első félkékben igen jó helyet kaptam. Csak kettőn ültek benne: egy öregebb, szemüveges ur s vele szemben egy nem nagyon fiatal (vagy a negyven körül), fültündén uri hölgy. Az ur egy könyvbe volt elmerülve; a széke, rendkívül finom aréni hölgy szemmel láthatólag szőnyeg idős volt. Ajka meg-megrándult, ujjai galoppban doboltak a kis asztalkán, lába is folyton mozgott. Ahmádin tul egyszerre így fordult az öreg urhoz:

— Uram, nem tudok tovább magamba ártani egy tapintatlan kérdést. Már Bacsorsy óta ígát. Nem haragszik meg tőle?

— Kérem, parancsoljon.

A hölgy: Ön intelligens embernek látszik, hogy olvashat ön Krudy-regényt? Az ur (ijedtében a földre ejti a kezében tartott Hét bagolyt, majd összehesedi magát és nyugodtan válaszol): Kérem, nem a magam gyönyörűségére olvasom. A menyasszonyom parancsolta rám.

A hölgy: A menyasszonya? De . . . (a folytatását elbarapta.)

Az ur: A menyasszonyom t. i. nagyon szereti Krudyt. Ez a regénye egyébként nem olyan rossz.

A hölgy: Ne mondja! Talán a Hét bagolyok van érdekes, szerves meseje?

Az ur: Nagysád is, mint az egyszerű igénygyerek, épen azt követel, amivel nem szolgálhatok. Nem, a regénynek meseje se nem érdekes, se nem szerves. Csak annyi, hogy egy fiatal pesti írónak van három nőismerőse, egy 40, vagy 30 és egy 20 éves. Mindegyiknek udvarol: az első étellel, a második csókkal, a harmadik serehmes pillantásokkal fizet a hódolatért.

A hölgy: És a megoldás? Hogyan szabadul a hármas csávából modern Párisunk?

Az ur: Igen egyszerűen: az első öngyilkos lesz, a második kidobja az írókutat, a harmadik elvéteti magát.

A hölgy: Szóval e cselekvény ép oly üres és vértelen, mint minden Krudy-regényben. Akkor bizonyára a jellemek rajza, a lelki élet gazdagsága tetszik benne Önnek?

Az ur: Na, azt nem mondhatom. Krudy szokása szerint nem a hősei lélekét nyitogatja, hanem a magáét, arra meg nem vagyok kíváncsi.

A hölgy: Egészen zavarba hoz. Talán csak nem Krudy stíljéért lelkesedik? Hiszen az ő nyaktekert, egymáshoz skatulyázott vagy egymásba sűrített mondatai még Jókai mesetárgyait is elviselhetetlen olvasmányokká nyomorítják!

Az ur: Bocsnatot kell kérnem: ez a regénye folyékonyabban van írva, mint a többi. Fárasztó ugyan ez is, kissé szintelen is, de nem lehet tagadni, van értelme a mondatainak.

A hölgy: Nagy haladás, de még csak negatív érdem!

Az ur: Vannak pozitívek is. Krudy igen jó képét adja a regényében a 80-as évek fővárosának és irodalmi életének, bele tud ringatni a kor hangulatába.

A hölgy: Engedje meg, hogy ellentmondjak. Megsugom Önnek bevezetőül, hogy a regényt én is olvastam.

Az ur: Ön is? Lám-lám!

A hölgy: Semmi lám-lám! Nekem valóban el kellett olvasnom, mert írók róla. A korrajzra térve, arról nem beszéllek, hogy Krudy vagy három évtized vonásait halmozza egy évre; nagyobb baj, hogy ő nem képet fest, hanem mint valami élő lexikon, felsorolja, szárazon, de azért nem érdektelenül, ami a múlt század utolsó negyedében irodalmi életünk bizonyos köreit jellemezte. Egy-két helyen képszerűbb lesz ugyan — Erdélyi Gyulát p. o. jól jellemzi — de jobbra csak színeket és vonalakat ad: a képet belőlük művészek kell még megalkotni ezután.

Az ur: Nagysád nagyon követelő. De legalább azt ismerje el, hogy Krudy fölfogása ezáltal tisztább és komolyabb. Milyen helyesen vélekedik p. o. a kemoly irodalomról és az új irodalom ifjú történetéről. Ismerje el, hogy az új irózsás forradalmár ezáltal szögbe akasztotta Károlyi-elveit.

A hölgy: Készséggel! Viszont Ön is léssa be, hogy Krudy ebben a regényben bizonyos szordimóval játszik ugyan az az óriási harisnya, de a sorok közé, a

szavak lelkébe annál több bujaságot és ikamlóságot rejt.

Az ur: De bizony, néha nem is rejtegeti. Az a szerelmi jelenet p. o. a Duna uszó jegén! Ennél lazugabban és bujábbat alig olvastam.

A hölgy: És ön mégis kezébe adná menyasszonyának ezt a könyvet?

Az ur (mályen elpirulva, alig hallhatóan rebegi): Az én menyasszonyom az én tisztos koromhoz illően özvegy asszony és nagyanya.

A hölgy (közébe veszi a rotikujját, a „jumper“-ét és a napernyőjét, föláll, bólint egy ici-picit széke fejével, félretolja a fülke ajtaját, kilép rajta és vissza-szó): Jó napot!

Megharagudott-e, elvesztette-e az illuzióját, nem tudom. En sem voltam tovább kíváncsi az öreg ur nézeteire s magam is fölkeltem, hogy más helyet keressék.

Császár Elemér.